

KIELITIETEEN JA KESKUSTELUNANALYYSIN RAJAPINNALTA

Auli Hakulinen ja Margret Selting (toim.) *Syntax and lexis in conversation: Studies on the use of linguistic resources in talk-in-interaction.* Amsterdam: Benjamins 2005. 406 s. ISBN 90-272-2627-X.

Kielitieteilijöiden 1980-luvun korvilta lähtien lisääntynyt kiinnostus keskustelunanalyysin metodeja ja tuloksia kohtaan on vaivihkaa johtanut erityisen vuorovaikutuslingvistiikan (*interactional linguistics*) nimellä kulkevan suuntauksen syntyyn. Suuntaukselle on ollut tunnusomaista tutkia puhutun kielen, erityisesti erilaisissa keskustelutilanteissa esiintyvien puheenvuorojen kielellisen rakenteen ja sosiaalisen sisällön yhteyksiä. Lopullinen läpilyönti kielitieteessä tapahtui 2000-luvun taitteessa, jolloin myös järjestettiin kaksi vuorovaikutuslingvistiikalle omistettua kansainvälistä konferenssia (*Euro-Conferences on Interactional Linguistics*), ensimmäinen Belgian Spassa vuonna 2000 ja toinen Helsingissä vuonna 2002. Pääasiassa Span konferenssin esitelmiin pohjautuva artikkelikokoelma julkaistiin 2001 nimellä *Studies in interactional linguistics* (Selting ja Couper-Kuhlen 2001), kun taas nyt arvioitava teos *Syntax and lexis in conversation* kokoaa enimmäkseen Helsingin kokouksessa esitettyjä tutkimuksia. Molemmat kirjat ovat tärkeitä vuorovaikutuslingvistiikan aseman vakiinnuttamiselle ja sen laajemmalle tunnetuksi tekemiselle. On hienoa, että ne on voitu julkaista Benjaminin siististi työstetyssä sarjassa »Studies in discourse and grammar»; kääntöpuolena on kuitenkin näiden kirjojen kova hinta.

Hakulisen ja Seltingin toimittama artikkelikokoelma tekee eittämättä oikeutta kielitieteelliselle vuorovaikutustutkimukselle. Mukana on kattava joukko alalle keskeisiä tutkimuskohteita; artikkelit — yhteensä

15 — ovat laadukkaita ja kiinnostavia, ja kohdekielissäkin on jonkin verran vaihtelua (englanti, saksa, tanska, ruotsi, suomi, italia). Johdannosta käy tosin ilmi, että kirjalla ei täysin eksplisiittisesti liputeta juuri vuorovaikutuslingvistiikan nimissä. Sinänsä oiva termi *interactional linguistics* näyttää saaneen jalansijaa erityisesti Euroopassa, kun taas käytännössä saman alan tutkijat asettuvat Amerikassa hieman laajemman nimikkeen, diskurssifunktionaalisen lingvistiikan (*discourse functional linguistics*) taakse. Osa kirjoittajista pitää itseään myös enemmän keskusteluntutkijoina kuin varsinaisesti lingvisteinä. Kompromissina kirjan artikkeleita kuvataankin tutkimuksiksi kielitieteen ja keskustelunanalyysin rajapinnalta.

Kirja on jäsennetty syntaktisia kysymyksiä käsittelevään osioon sekä leksikaaliseen, enemmän semanttisia tai pragmaattisia kysymyksiä tarkastelemaan osioon. Tällainen jako on kirjan kokonaisuuden hahmottamisen kannalta toimiva ratkaisu, sillä materiaalia olisi hyvinkin ollut kaksiin eri kansiin. Vuorovaikutuslingvistiikassa keskeinen prosodian tutkimus ei tällä erää nouse etualalle, mutta prosodiset kysymykset saavat kyllä osansa useassa yksittäisessä artikkelissa.

Artikkelien suuren määrän vuoksi en käy niistä jokaista erikseen läpi tässä katsauksessa. Sen sijaan esittelen kirjan kummastakin osiosta muutaman tutkimuksen, jotka nivoutuvat temaattisesti toisiinsa. On ilahduttavaa, että teos ei suinkaan ole yksittäisten artikkelien sillisalaatti, vaan sen

▷

voi nähdä jaksottuvan useamman artikkelin temaattisiin alaosioiden: rakenneyksikön sisäisiin laajennuksiin, parenteesiin ja korjauksiin, pyyntöjen esittämiseen, myönnytyksiin ja korjauksiin, kontrasteihin ja erimielisyyksiin ja dialogipartikkelialkuihin vuoroihin (erityisesti skandinaavisissa kielissä). Poimintani koskevat tutkimuksia rakenneyksiköistä sekä myönnytyksistä ja erimielisyyden käsittelystä.

RAKENNEYSIKÖN LAAJENNUKSISTA

Syntaktisesta näkökulmasta kielen keskeisiä rakenteellisia elementtejä ovat sanat, lausekkeet ja lauseet. Niistä muodostuu niin puhuttu kuin kirjoitettukin teksti. Toisaalta keskustelussa puhujien toiminnot jakautuvat vuoroihin, joiden syntaktinen rakenne on kyllä määriteltävissä, mutta ei useinkaan ennalta määrätty tietynlaiseksi, esimerkiksi lausemuotoiseksi. Niinpä on operoitu vuoron rakenneyksikön käsitteellä: rakenneyksikkö (sana, lauseke, lause, lauseiden sarja) on kontekstissaan mahdollinen vuoro, jota seuraa mahdollinen vuoron siirtymä. Rakenneyksikkö ja vuoro määrittävät siten aina suhteessa spesifiseen vuorottelujaksoon, tilanteeseen. Yleismääritteen puuttuessa on kuitenkin selvää, että rakenneyksikkö on analyttisesti liukas, ongelmallinenkin käsite. Lingvistit ovat myöhempinä vuosina tarjonneet erilaisia malleja sen luonteen tarkemmaksi kuvaukseksi sekä laventaneet kuvausta esittelemällä epätavanomaisempien vuorojen ja rakenneyksiköiden hahmoja.

MARGRET SELTING taustoittaa mainiositi rakenneyksikön kuvauksen ongelmia artikkelissaan, joka pohjautuu yhteen 50 litterointirivin laajuiseen saksalaiseen keskusteluotteeseen. Tämän tapauskohtaisen, ekonomisen ja esimerkillisesti jäsennetyn esityksen tehtävänä on osoittaa syntaksin ja

prosodian keskinäinen riippuvuus rakenneyksikön muodostumisessa. Prosodinen jatkumo ilmaisee samaan rakenneyksikköön kuulumista, prosodinen katko uuden yksikön alkua. Vuoronlisäykset ovat tämän mukaan prosodisin perustein määriteltävissä edellisen rakenneyksikön jatkeiksi tai omiksi rakenneyksiköikseen. Prosodia liittyy siten adverbiaalisen lisäyksen *zum baden* alla olevassa esimerkissä puhujan aiempaan, potentiaalisesti loppuun saatettuun rakenneyksikköön (pilkku kuvaa esimerkissä prosodista jatkuvuutta).

M: bis du eigentlich in willemshaven
(0,21) ins MEER gegangen,
(0,58)
zum baden?

Seltingin katkelmassa on pääasiassa kyse kerronnallisesta jaksosta, jonka yllä oleva kysymys saa liikkeelle. Niinpä syntaksin ja prosodian lisäksi myös pragmatiikka määrittäne, mitkä ovat mahdollisia rakenneyksikköjä ja vuoroja. Kerronnassahan puhuja on varannut itselleen tavallista pidemmälle ulottuvan tilan keskustelussa ja siten mahdollisuuden useamman rakenneyksikön tuottamiseen. Vaikka Selting ei jätä tätä ulottuvuutta kommentoimatta, se jää silti vähälle huomiolle mahdollisten rakenneyksiköiden määrittämisessä.

Julistavaksi kääntyvässä tekstissä tarjotaan muutenkin vahvoja yleisiä väittämiä. Yksi niistä on, että alisteiset lauseet ovat määriteltävissä omiksi rakenneyksiköikseen, jos ne on prosodisesti merkitty itsenäiseksi toiminnoiksi keskustelussa. Tämä on järkeenkäypää, mutta esitelty materiaali ei tue tai valota väitettä; itse asiassa käytetyssä esimerkkitarkkelmassa esiintyy alisteinen *weil*-lause, joka kytkeytyy prosodisesti osaksi isompaa rakenneyksikköä.

OUTI DUVALLOIN ja SARA ROUTARINNE pohtivat rakenneyksikön ja sen sisäisten laajennusten, parenteesien, koostumusta

ja funktioita suomenkielisessä materiaa-
lissaan. Parenteettisilla huomautuksilla ja
selvennyksillä puhujat voivat tarjota lisää
informaatiota sanottavasta, esimerkiksi
taustoittaa kertomusta, ja tämän jälkeen
palata jatkamaan kertomusta lineaarisesti.
Parenteesin määritelmään kuuluu siis me-
neillään olevan prosessin keskeytymisen ja
siihen paluun tunnistettavuus. Kirjoittajat
esittävät, että syntaktisilla rakenteilla on
olennainen osa tämän vuorovaikutus-
lisen keinon menestyksekkäässä käytös-
sä. Parenteesi keskeyttää usein lauseen
strategisessa rektiokohdassa, ennen kuin
rakenteen täysimittaisuus on tunnistetta-
vasti lunastettu: *se on kyllä korkea aika
niin (ei liity nyt mitenkään tähän asiaan
nyt ni) se meidän viiri aikaansaada*. Syntyä
odotustila lauseen loppuunsaattamiseksi,
ja tähän tilaan asettuu parenteesi. Myös
alisteisella prosodially voidaan edesauttaa
parenteesin tunnistamista ympäröivästä
kehysrakenteesta. Parenteesien tutkimus
osoittaa, kuinka kompleksisia oikeat
keskusteluissa esiintyvät lausumat voivat
olla ja että näiden rakenteellinen analyysi
ei ole itsestään selvä. Määrittäessään paren-
teeseja kirjoittajat suhteuttavat niitä ansiok-
kaasti korjauskäytäntöihin ranskalaisten
tutkijoiden puhekieltä varten kehittämän
syntaktis-paradigmaattisen kuvausmallin
avulla (ks. Blanche-Beneviste 1997). Para-
digmaattisten vaihtoehtojen tuottamisessa
on useimmiten kyse korjauksesta:

et mä en niinku hävinny tavallaan mi-
tään muuta ku ne **mitä se**
mitä ne söi

Läheisesti parenteesihin liittyy myös
PETER AUERIN tutkimus, jossa etsitään
säännönmukaisuuksia niin sanotuista vii-
västyneistä itsekorjauksista. Näissäkin
rakenteissa käynnistetään syntaktinen (ja
pragmaattinen) projektio, joka pannaan
hyllylle jonkinmuotoisen täsmennyksen tai

huomautuksen ajaksi, ja lopulta palataan
alkuperäiseen projisoituun rakenteeseen:
*ich kann da selten (oder bis das ganze zeug
das ich mir gekauft hab weg is) und ich kann
da selten vorher aufhören*. Tällaisissa kor-
jauksissa puhuja voi monesti toistaa osin tai
kokonaan alussa kesken jääneen rakenteen
(vrt. *ich kann da selten*) ikään kuin muis-
tuttaakseen kuulijalle, mihin aikaisempaan
yhteyteen paluurakenne kuuluu. Varsinai-
nen keskeytettävä jakso voi olla eräänlai-
nen korjaus tai täsmennys aikaisemmassa
vuorossa esiintyneeseen asiaan.

Auerin tutkimuksen ilmiön motivaatio-
ta voi tutkia niin kognitiivisesta (kielen
prosessoinnin) kuin vuorovaikutuksenkin
(kommunikoitavien »projektien») näkökul-
masta. Näyttää siltä, että rakennetta *projek-
tion fragmentti – pragmaattisesti alisteinen
toiminto – projektioon palaaminen* käyte-
tään keskusteluissa sisällöllisesti komplek-
sisten, monirakenneyksikköisten vuorojen
tuottamiseen. Kirjoitetussa kielessä tätä
syklistä kompositiota vastaa syntaktises-
ti rinnasteisten ja alisteisten rakenteiden
hierarkkinen tuottaminen. Auerin artikkeli
esittää monimutkaisen ilmiön hyvin tiivistetyssä muodossa, eikä se ole ensilukemalla
helppo lähestyttävä. Tiiviin muodon vuoksi
esitys ei ole luonnollisesti tyhjentäväkään
esimerkiksi korjausten rakenteellisen sään-
nön mukaisuuden kuvauksessa. Syntaktis-
ten keskenjättöjen ja niihin palaamisen
järjestelmällisyyden esittämiseen löytyisi
itse asiassa oiva pohja Duvallonin ja Routa-
rinteen artikkelista.

Limittäisrakenteita, periaatteessa kah-
den finiittiverbin lauseita, on eräänä rakenne-
yksikön syntaktisena erikoistapauksena tut-
kittu aiemminkin (esim. Hakulinen 1987),
joskin ilmiötä on harvemmin sisällytetty
kielioppien kuvauksiin (vrt. kuitenkin ISK
s. 970–972). HANNES SCHEUTZIN saksalai-
seen materiaaliin perustuva artikkeli niput-
taa elegantisti limittäisrakenteiden päätyyp-
▷

pejä ja niiden funktioita vuorovaikutuksessa. Rakenteet mahdollistavat uuden topiikin esittelyn (ensimmäinen finiittirakenne) ja kommentoinnin (toinen finiittirakenne) yhdessä ja samassa rakenneyksikössä (*da habns zu sechst habns a stüeckl gespielt*), tekstuaalisen koheesion ylläpidon sekä jouhevan korjauskäytännön. Kuten Scheutz toteaa, eri kieliä vertaileva tutkimus olisi kiinnostava tältäkin alalta, niin limittäisrakenteiden muodollisten reaalistumien kuin tehtävienkin kannalta. Saksassa ja ruotsissa väitelauseiden V2-rakenne on ilmeinen organisoiva resurssi limittäisrakenteiden tuotossa ja tunnistamisessa (Lindström ja Karlsson 2005).

MYÖNNYTYKSISTÄ JA ERIMIELISYYDESTÄ

Kirjan leksikko-osassa monet artikkelit käsittelevät semanttisia tai toiminnallisia vastakohtaisuuksia vuorovaikutustilanteissa. ELISABETH COUPER-KUHLEN ja SANDRA THOMPSON esittelevät sekventiaalisen ilmiön, jota he kutsuvat konsessiiviseksi korjaukseksi (*concessive repair*). Tutkimuskohteena ovat toiminnot, joissa puhuja ensin tuottaa liian vahvan, liioitellun väitteen. Seuraavaksi hän myöntää toisenlaisten, mahdollisesti vastakohtaistenkin näkökulmien mahdollisuuden (a) palataksien lopulta alkuperäiseen väitteeseen uudistetussa, lievennetyssä muodossa (b):

Vahva väite	<i>I can switch off</i>
(a) Myönnytys	<i>well not really switch off</i>
(b) Uudistettu kuvaus	<i>but you know relax</i>

Esimerkkien valossa tällaiset käytännöt ovat tavallisia keskustelutilanteissa. Puhujat esittävät käsityksiään asioista ja samalla huomaavat, että ne täytyy suhteuttaa synty-

viin pragmaattisiin implikaatioihin, toisen osapuolen reaktioihin tai toisen oletettuihin kokemuksiin puheena olevista asioista. Kuvattu ilmiö ei koostu varsinaisesti yhdestä tietystä konstruktiosta, mutta tiettyjä pragmaattisia ja rakenteellisia säännönmukaisuuksia on löydettävissä. Myönnytyksen kohteena on tavallisesti jatkumoluonteinen ilmiö: myönnytysvuoro alkaa monesti preferoimattomuutta ilmaisevalla partikkelilla (*well*) ja siirtyy uudelleen muokkaavaan selitysosaan kontrastiivisten ja parafrasaa ilmaisevien partikkelien alustamana (*but I mean*). Koska ilmiö ei ole varsinaisesti rakenteellinen eikä tiettyyn kieleen sidoksissa, sen reaalistumiksi voi kuvitella monenlaisia vaihtoehtoisia ilmauksia eri kielissä. Yksi näistä on selvästikin suomessa ja ruotsissa esiintyvä *x-ja-x (x-och-x)* -rakenne, joka näyttäisi asettuvan yllä esitetyn skeeman myönnytys- ja uudistuskohtiin a ja b (Lindström ja Linell, tulossa; ks. myös ISK s. 1042): *Vad lite det blev, bara tre små burkar.* (a) *Ja små å små,* (b) *men i alla fall tre burkar ut av alla dom kantarellerna.*

Myös PAUL DREW pohtii puhujien peräytymistä liian vahvoista tai liioitelluista versioista. Artikkelit täydentää mainiosti Couper-Kuhlenin ja Thompsonin työtä, sillä Drew paneutuu niihin vuorovaikutuksellisiin syihin, jotka ensi kädessä saavat puhujat sanomaan jotain, mikä on tulkittavissa liioitteluksi, tavallaan epätarkaksi informaatioksi. Valaisevien sekventiaalisten analyysien avulla Drew osoittaa, että vahvat versiot tuotetaan vuorovaikutuksellisesta tilauksesta vastaamaan edellisen puhujan asettamiin odotuksiin. Vahva versio siis ikään kuin kongruoi sekventiaalisen positionsa kanssa, muttei välttämättä täysin todellisen asiointilan kanssa. Vastauksena tähän riitasointuun puhujat sitten peräntyvät vahvasta, liioitellusta ilmauksesta seuraavassa vuorossaan.

Sekventiaalisen aseman luomat odotukset ovat tärkeässä osassa myös JAKOB STEENSIGIN ja BIRTE ASMUBIN tutkimuksessa 'joo mut' (*ja men / ja aber*) -alkuisista vuoroista tanskalaisissa ja saksalaisissa keskusteluissa. Näillä partikkeleilla kehystetyt responsit ilmaisevat erimielisyyttä tilanteissa, joissa edellisen puhujan vuoro selvästi hakee sammielisuutta. Tutkimuksen mielenkiintoinen löytö on, että tällainen erimielisyys voidaan jakaa kahteen alatyypiin: 1) toisen näkemyksen haastavaan, moraaliseen erimielisyyteen ja 2) toisen näkemyksen taustalla olevasta puutteellisesta informaatiosta muistuttamiseen, korjaamiseen. Lisäksi mainitut toiminnalliset alatyypit koodataan kielellisesti hieman eri tavoin. Tyyppi 1 on selvästi »vaarallisempi» vuorovaikutuksellinen siirto. Niinpä sen tekeminen vaatii enemmän vuorovaikutteista työtä preferoimattomien vuorojen tapaan. Responssi voi viivästyä, siihen voi liittyä epärointiä ja vähättelyä, ja mikä kiintoisinta, partikkelit *ja* sekä *men/aber* tuotetaan omina segmentaalina yksikköinä. Tyyppi 2 ei varsinaisesti haasta toista tai uhkaa tämän kasvoja, joten tällaiset erimielisyydet ilmaistaan ilman tyyppillisiä preferoimattomien vuorojen tunnusmerkkejä. Näissä tapauksissa partikkelit muodostavat myös yhden prosodisen sanan *jamen/jaaber*, tanskassa monesti redusoituneena muodossa *jam*. Artikkelikäy tarkkan sekvenssianalyysin esimerkistä ja antaa ajateltavaa partikkelialkuisten vuorojen jatkotutkimukselle. Aivan valmiilta ei Steensigin ja Asmußin artikkeli vaikuta: pohdinta myöntöpartikkelin varsinaisesta motivaatiosta puheena olleissa kahdessa »joo mut» -vuorotyypissä ei tunnu loppuun viedyltä.

MUITA AIHEITA

Runsassisältöisessä kirjassa on lukuisia muita kiintoisia artikkeleita, joita en tässä

yhteydessä yksityiskohtaisemmin referoi. Syntaksiosassa CHIARA MONZONI esittelee italialaisia topiikin esille tuomiseen tai eksplikointiin erikoistuneita rakenteita (esim. lohkeamia), joita hän kutsuu tunnusmerkkisiksi. SUSANNE GÜNTNER jatkaa saksalaisten konnektoreiden kartoitustaan artikkelilla puhekielisistä *wo*-rakenteista, joissa relatiivinen adverb *wo* ei aloita vain lokatiivisia vaan myös temporaalisia, kausaalisia ja konsessiivisia lauseita. Enemmän perinteisestä keskusteluanalyttisestä näkökulmasta lähtevät taas artikkeleissaan ANTHONY WOOTTON ja ANNA LINDSTRÖM. Molemmat tutkivat pyyntösekvenssejä ja -muotteja, edellinen englantilaisten lasten puheessa, jälkimmäinen ruotsalaisten seniorien ja heidän luonaan vierailevien kotiaivustajien välisissä keskusteluissa.

Kirjan leksikko-osassa ARNULF DEPPEMAN tuo esiin kontrastiivisuuden vuorovaikutuksen tehokeinona. STEPHANIE SCHULZE-WENCK taas edustaa eräänlaista »sacksologiaa» pohtiessaan Harvey Sacksin luennoissaan esille tuomaa käsitettä projisoivat verbit (*first verbs*) ja sitä, mitä nämä verbit voisivat vuorovaikutuslingvistikisestä näkökulmasta olla. Artikkelista ilmenee, että aspektuaalisesti rajaamattomia verbejä (tai näiden tiettyjä aikamuotoja) voi käyttää pidemmän vuoron, esimerkiksi kertomuksen projisoimiseen. Kirjan lopussa TRINE HEINEMANN osoittaa polaarisuuskongruenssin suuren säännönmukaisuuden tanskalaisissa kysymys–vastaus–vieruspa-reissa. Edellisessä vuorossa esiintyvä negatio ehdollistaa joko negation (*nej*) tai tunnusmerkillisen myönnön (*jo*) responsi-vuorossa riippumatta siitä, osoittautuuko vastaus preferoimattomaksi vai ei. Tämä ei sinänsä ole uutinen skandinaaviselle kielentutkimukselle (vrt. SAG II s. 752), mutta artikkelin kielitypologiset oletukset ilmiön laajemmasta esiintymisestä ja sen

▷

ehdoista tuovat komparatiivista lisänäkökulmaa vuorovaikutuslingvistiikkaan.

Kaiken kaikkiaan *Syntax and lexis in conversation* on arvokas teos, joka muodostuneeksi yhdeksi suunnan viitoittajaksi alallaan. Sopii toivoa, että kirja, kuten sen edustama tutkimusalakin, saa huomiota myös perinteisemmän kieliopin ja kielitieteen tutkijoiden parissa. Keskusteluanalyttisestä metodista inspiraationsa ammentavalla kielentutkimuksella on paljon annettavaa ja lähes neitseellinen tutkimuskenttä edessään joka suunnalla. Hyvistä alkuasemista päästään kuitenkin parhaiten eteenpäin, jos puhuttuun kieleen ja vuorovaikutukseen suuntautunut lingvistiikka hyväksytään tasavertaiseen dialogiin lingvistiikan ydialueiden ja niiden edustajien kanssa. Tämä kirja tarjoaa viisitoista hyvää vuoropuhelun avausta. ■

JAN LINDSTRÖM

Sähköposti: jan.k.lindstrom@helsinki.fi

LÄHTEET

BLANCHE-BENEVISTE, CLAIRE 1997: *Ap-proches de la langue parlée en français*. Paris: Ophrys.

HAKULINEN, AULI 1987: *Eiköhän siit tullu ekonoomi siit tuli nii*. Eräiden lause-

sulautumien tarkastelua. – Mauno Koski, Kaisa Häkkinen & Eeva Lähdemäki (toim.), *Fennistica festiva in honorem Göran Karlsson septuagenarii* s. 11–20. Åbo: Åbo Akademis förlag.

ISK = HAKULINEN, AULI – VILKUNA, MARIA – KORHONEN, RIITTA – KOIVISTO, VESA – HEINONEN, TARJA RIITTA – ALHO, IRJA 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

LINDSTRÖM, JAN – KARLSSON, SUSANNA 2005: Verb-first constructions as a syntactic and functional resource in (spoken) Swedish. – *Nordic Journal of Linguistics* 28 s. 97–131.

LINDSTRÖM, JAN – LINELL, PER tulossa: *Roli å roli. X-och-x som samtalspraktik och grammatisk konstruktion*. – Elisabet Engdahl & Anne-Marie London (toim.), *Interaktion och kontext*. Lund: Studentlitteratur.

SAG = TELEMAN, ULF – HELLBERG, STAFFAN – ANDERSSON, ERIK 1999: *Svenska Akademiens grammatik*. Stockholm: Svenska Akademiens.

SELTING, MARGRET – COUPER-KUHLEN, ELIZABETH (toim.) 2001: *Studies in interactional linguistics*. Amsterdam: Benjamins.